

HUSK- Agder

Delprosjekt 4:

Sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn – et kompetanseoppbyggingsprosjekt

Prosjektidé

Utgangspunktet for denne skissen er de kravene sosialkontortjenesten i dag står overfor med krav til brukermedvirkning¹ og individuell tilrettelegging samtidig som de skal forholde seg til og yte tjenester overfor en mer etnisk mangfoldig befolkning. Begge deler kan forutsette et mer differensiert tjenestetilbud. Det innebærer at profesjonelle innenfor velferdsstatens yrker i økende grad møter mennesker som kan ha andre oppfatninger om og forståelse av både hva helse- og sosiale problemer er, hva slags rettigheter den norske velferdsstaten garanterer og hva som kan være gode tiltak/løsninger for dem, avhengig av de erfaringene og den kulturelle ballasten de har med seg av. Det forutsetter hva Toril Jensen omtaler som en kulturalanalytisk tilnærming² Det er ikke minst viktig i sosialt arbeid overfor innvandrere og flyktninger der en sentral utfordring er å bidra til integrering gjennom arbeid.

I mange kommuner er arbeidet med innvandrere og personer med en annen etnisk bakgrunn skilt ut og lagt til en egen etat eller et eget kontor (flyktningkontor el). Men i lys av generelle målsettinger om integrering vil ansatte ved sosialkontorene og de nye NAV-kontorene måtte være forberedt på i økende grad å forholde seg til personer med en minoritetsbakgrunn. I et temahefte fra UDI sies det innledningsvis slik: ”I de fleste kommuner er det ikke flyktning- og innvandrertjenestene som først og fremst har behov i tverrkulturell kompetanse. Det er ofte i disse etatene denne kompetansen allerede finnes. ... Problemet er heller at de blir alene med denne kompetansen.”³ I den sammenheng har (tidligere) UDI – nå IMDi -satt i gang et forsøks- og utviklingsprogram rettet mot offentlige instanser for perioden 2002-2006.

I en artikkel av Ida Marie Andersen ved Høgskolen i Oslo med overskriften ”Utdanner vi flerkulturelt inkompetente profesjonsutøvere?” i Oslo refereres det til en undersøkelse der det framgår at i møte med etniske minoriteter opplever hele 62 prosent av de ansatte innen A-etat, Trygdeetaten og Sosialetaten at de mangler den kompetansen som skal til for å yte like gode tjenester til denne gruppen som de hadde ønsket.⁴ Her har vi ikke sammenliknbare tall for andre områder der sosialarbeidere føler at de mangler kompetanse, men tallet gir likevel en viktig pekepinn om at det er et kompetansebehov.

Mål for prosjektet/tiltaket

Det overordnede mål for dette delprosjektet er derfor å bidra til å utvikle en mer ”kulturalanalytisk” forståelse og beredskap både i sosialkontortjenesten og i utdanningen av sosialarbeidere.

Her skal vi i størst mulig grad forsøke å trekke veksler på erfaringer fra andre instanser eller relevante prosjekter. Som eksempel kan nevnes Match-prosjektet i Vest-Agder. Dette har vært drevet i perioden 2003-2006 og er en del av IMDi's satsing og har involvert enheter innen

¹ NOU 2001: 22: *Fra bruker til borger*

² Jenssen, T. 2005: ”Kulturalanalytisk tilnærming i sosialt arbeid” i Oltedal, S. (red): *Kritisk sosialt arbeid*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

³ UDI 2005: *Minoritetsperspektiv i offentlige tjenester – tverrkulturell kompetanse En utfordring for alle offentlige tjenester*, Temahefte 19.

⁴ <http://www.hio.no/content/view/full/35922>.

skole, barnehage, barnevern og fritidssektor. ”Et systematisk ”minoritetsblikk” og samarbeid på tvers kan gi bedre match mellom tjenester og hele den flerkulturelle befolkningen” sies det på hjemmesiden til prosjektet.⁵

Målgruppe for prosjektet/tiltaket

Dette delprosjektet retter seg både mot ansatte i sosialkontortjenesten og mot ansatte og studenter i sosialarbeiderutdanningen.

Når det gjelder ansatte ved sosialkontor vil prosjektet bli etablert i noen (2-3) utvalgte kommuner. Statlige ansatte i den nye velferdsforvaltningen kan også være aktuelle deltakere. Mens innvandrere og flyktnings-tjenesten i kommunene vil bli betraktet som ressurser å trekke veksler på i denne forbindelse.

Resultatmål

- Å øke den flerkulturelle forståelse og kompetanse hos ansatte i sosialkontortjenesten og den nye velferdsforvaltningen
- Å øke den flerkulturelle forståelse og kompetansen blant studenter og ansatte ved sosialarbeiderutdanningen ved Høgskolen i Agder
- Bidra til erfaringsutveksling blant ansatte og brukere når det gjelder sosialfaglig arbeid blant minoriteter
- Fremskaffe erfaringsmateriale fra brukere av sosialkontortjenestene med ikke etnisk norsk bakgrunn
- Bidra til en forskningsbasert forståelse av ”flerkulturelt sosialt arbeid”
- Bidra til utvikling av en mal for tiltaksplan/handlingsplan for flerkulturelt sosial arbeid/velferdsarbeid på kommunalt nivå.
- Bidra til utvikling av smidige overgangsordninger for dem som får oppholdstillatelse i Norge
- Kompetansespredning til andre kommuner, fylker og utdanningsinstitusjoner

Aktivitetsmål

- Kartlegging av erfaringer fra arbeid med minoriteter i deltakerkommunene
- Etablere refleksjons eller fokusgrupper knyttet til denne tematikken
- Bevisstgjøring av egen kultur, holdninger og verdisyn (etnosentrisme)
- Kartlegging av kompetanse og kompetansebehov i deltakerkommunene
- Gjennomføre en kvalitativ brukerundersøkelse i de aktuelle kommunene
- Kompetanseoppbygging gjennom kursing – utvikle kurstilbud i samarbeid med ansatte og brukere
- Trekke veksler på erfaringer fra andre prosjekter.
- Trekke veksler på kompetanse i IMDi og i kommunale flyktnings- og innvandrertjenester
- Trekke veksler på erfaringer hos minoritetsstudenter i sosialt arbeid og andre velferdsfag
- Trekke veksler på erfaringer hos ansatte i sosialkontortjeneste og hos brukere med minoritetsbakgrunn i konkrete undervisningsopplegg

⁵ http://match.vaf.no/index.php?m=sider&m_action=vis&id=6 og rapporten ”Å finne styrke i mangfoldet”

- Utarbeide tiltaksplan – handlingsplan på kommunalt nivå
- Arrangere formidlingsseminarer/konferanser

Organisering og utforming av tiltaket med beskrivelse av involverte aktører

Dette delprosjektet retter seg både mot ansatte og brukere i praksisfeltet og mot ansatte og studenter ved utdanningen i sosialt arbeid. Det vil derfor gå langs to spor – et mot utdanningsinstitusjonen og et mot praksisfeltet (ansatte og brukere). De to sporene blir vektlagt noe ulikt i forskjellige faser av prosjektet.

Det vil bli etablert en styringsgruppe for delprosjektet med representanter fra de deltakende kommunene (både fra sosialkontortjenesten og flyktningstjenesten), fra HiA, fra IMDis regionkontor, eventuelt bruker.

Det vil bli engasjert en prosjektleder/følgforsker i ca 1/3 – 1/2 stilling som har det daglige ansvaret for prosjektets framdrift og for å evaluere de tiltak som settes i gang. I tillegg vil det bli engasjert prosjektmedarbeidere på timebasis, som kan være studenter, ansatte i kommunen eller brukerrepresentanter til å delta i praktisk tilrettelegging og kartleggingsarbeid.

Det vil bli etablert en styringsgruppe for delprosjektet som redegjort for i del A.

Framdriftsplan med milepæler

Omfang ca 1 årsverk til sammen.

Vår 2007:

- Engasjere prosjektleder
- Etablere prosjektet i samarbeid med 2-4 kommuner
- Etablere styringsgruppe for prosjektet
- Kartlegge og systematisere erfaringer fra andre forsøk/prosjekter
- Arrangere et arbeidsseminar for deltakerkommunene og ansatte ved sosialarbeidsutdanningen, der en trekker veksler på ressurspersoner/institusjoner som UDI, kommunale innvandrere- og flyktningstjenester, andre prosjekter med sikte på konkretisering av det videre prosjektarbeidet.

Høsten 2007/våren 2008: Konsentrere innsatsen mot praksisfeltet

- Etablere og drive refleksjons- eller fokusgrupper blant ansatte med sikte på erfaringsutveksling og bevisstgjøring av egne holdninger mv
- Gjennomføre en kvalitativ undersøkelse av erfaringer fra brukere med minoritetsbakgrunn

Høsten 2008/vår 2009:

- Konsentrere innsatsen mot HiA bla på bakgrunn av erfaringer så langt
- Utvikle kurs om temaet både i grunn- og videreutdanning.
- Involvere brukere og studenter med minoritetsbakgrunn i utviklingen av studietilbud

Høsten 2009:

- Rapportering og formidling
- Arrangere en nasjonal konferanse der erfaringene fra dette delprosjekter og andre prosjekter av relevans presenteres og diskuteres.

Tilleggsmerknader:

Delprosjekt 4: Sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn – et kompetanseoppbyggingsprosjekt

I dette delprosjektet har vi lagt vekt på at vi har som et overordnet mål å utvikle en ”kulturanalytisk” forståelse og beredskap både i sosialkontortjenesten og i utdanningen av sosialarbeidere. I presentasjonen av resultatmål blir dette særlig knyttet til flerkulturell kompetanse. Etter vår vurdering er dette imidlertid en type forståelse som ikke bare er relevant i sosialfaglig arbeid i forhold til etniske minoriteter, men som kan ha et langt bredere anvendelsesområde, også i forhold mellom nordmenn, mellom profesjoner eller organisasjoner etc.

Kultur kan defineres som et ”system av kunnskap, ideer, verdier og regler, som ligger bak hva vi gjør og som uttrykkes gjennom det vi gjør”.⁶ En kulturanalytisk forståelse er derfor relevant i mange sammenhenger der en ikke kan ta for gitt at den en samhandler med har samme ”meningshorisont” som en selv. Det har betydning for opplevelse av og fortolkning av behov, forventninger og normer for samhandling, formelle regelverk etc.

Både økt vekt på brukermedvirkning og mer eksplisitte forventninger om samhandling på tvers av profesjoner og etater, aktualiserer behovet for denne type kompetanse.

En kulturanalytisk tilnærming til faget kan dessuten gjøre en bedre i stand til å forstå sosialt arbeid i Norge i et sammenliknende – komparativt - perspektiv.

En alternativ tittel på dette delprosjektet kan derfor være: *Sosialt arbeid i et kulturanalytisk perspektiv.*

⁶ Keesing 1981, s 68, referert i Jenssen, T. 2005: ”Kulturanalytisk tilnærming i sosialt arbeid” i Oltedal, Siv (red): *Kritisk sosialt arbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS 2005.